

612.766.13:335.21

FYZICKÁ ZDATNOST SKUPINY BRANCŮ ODVODNÍHO ROČNÍKU 1959 NA OKRESE PELHŘIMOV

MUDr. Karla KALLOVÁ, MUDr. Zdeněk KOPECKÝ, MUDr. Vladimír LEMAN
Jana ČEPKOVÁ, Marie VESELKOVÁ
Dorostové oddělení a tělovýchovně lékařské oddělení OÚNZ Pelhřimov
Ústav 50. výročí vzniku KSČ
(Ředitel OÚNZ: MUDr. Rudolf Vyhňálek, CSc.)

Tělesná připravenost a fyzická zdatnost jsou jedny z hlavních požadavků, které moderní armáda klade na brance. Vývoj nových zbraní a složitější bojové techniky změnil způsob boje, který se nyní vyznačuje rychlostí, zvýšením pohyblivosti vojsk, nepřetržitostí ve dne i v noci a za všech povětrnostních podmínek. Na úrovni tělesné připravenosti a fyzické zdatnosti ve spojení se speciální technickou znalostí pak závisí výsledky bojové činnosti (6). Otázkou fyzické přípravy branců se zabývali již koncem minulého století někteří vojenští činitelé (5).

Pochopitelně i ČSLA věnuje pozornost fyzické přípravě nejen svých příslušníků, ale i branců. V péči o brance je úzká spolupráce mezi ČSLA a dorostovými lékaři státní zdravotní správy. Mezníkem v této práci je rok 1952, kdy byl zaveden dosud prováděný způsob odvodního řízení. Metodické opatření MZd ČSR ke zdravotnickému zajištění léčebně preventivní péče o brance z roku 1975 pak sjednotilo zdravotnické zabezpečení odvodního řízení a vymezilo povinnosti jednotlivých článků, které se podílejí na odvodním řízení a péči o brance.

Stávající předpisy však dostatečně nehodnotí při odvodním řízení fyzickou zdatnost branců. Bylo sice učiněno několik různých návrhů na

hodnocení i potřeby zdatnosti pro příslušníky různých útvarů (4, 8), jednotná kritéria však dosud nebyla přijata. Nejčastěji sledované veličiny byly tyto: procento tuku v těle, tepová frekvence v klidu (vsedě), tepová frekvence po step testu, index step testu, ortostatické zrychlení TF/min, klinostatické zpomalení TF/min, zpomalení TF při reflexu okulo-kardiálním, vitální kapacita plic.

Protože jsme si vědomi, že ukazatelé, jako hodnoty výšek, hmotnosti i obvod hrudníku v souhlase s řadou autorů mohou mít souvislost především se zlepšením výživy a nemají přitom vztah k fyzické zdatnosti, pokusilo se naše dorostové oddělení ve spolupráci s tělovýchovně lékařským oddělením OÚNZ Pelhřimov provést zhodnocení fyzické zdatnosti u studujících pelhřimovského gymnasia a SPŠS a učňů ze strojrenství ročníku 1959, kteří bydlí v okrese Pelhřimov.

Na tělovýchovně lékařském oddělení jsme vyšetřovali pracovní kapacitu pro tepovou frekvenci 170 (W 170). Tato hodnota se vypočítává matematickou nebo grafickou extrapolací z hodnot tepové frekvence na dvou stupních ergometrického zatížení. Jde o teoretickou hodnotu toho zatížení, při němž by organismus

dosáhl tepové frekvence 170/min. Abychom mohli srovnávat jedince různě staré a různě vážící, volíme zatížení přepočtené na kg tělesné váhy. U méně zdatných nebo nemocných osob, to je např. 1/4, 1/2 — 1 W/kg. U zdatných jedinců 1 — 3 W/kg váhy.

Hodnocení bylo provedeno podle tabulky vypracované podrobným šetřením na řadě pracovišť v ČSSR v rámci mezinárodního biologického programu Seligerem a kolektivem, pro mužské jedince starší 18 let (2, 7, 9).

zdatnost výtečná: zátěž více než 3,26 W/kg,
zdatnost nadprůměrná: zátěž 2,94—3,25 W/kg,
zdatnost průměrná: zátěž 2,60—2,93 W/kg,
zdatnost podprůměrná: zátěž 1,28—2,59 W/kg,
zdatnost nedostatečná:

zátěž menší než 1,27 W/kg.

Celkově jsme vyšetřili 63 branců, z toho bylo 27 průmyslových učňů a 36 studujících gymnázia a SPŠS. Všichni bydlí na okrese Pelhřimov. Výsledky šetření jsou patrné z těchto tabulek:

Z tabulky jasně vyplývá, že celková fyzická zdatnost, určená ergometricky, je u sledované skupiny branců velmi dobrá. Výtečných a nadprůměrných je 51,8 % u učňů a 69,4 % u studentů, celkem 61,8 %. U žádného z vyšetřovaných jsme nezjistili nedostatečnou zdatnost.

Další tabulka hodnotí vztah sportu k fyzické zdatnosti sledovaného souboru:

Výtečná a nadprůměrná zdatnost je tedy u 77,7 % sportujících branců, u nesportujících je sice výtečná a nadprůměrná zdatnost rovněž vysoká, avšak oproti sportujícím signifikantně nižší — 40,7 %. K tomu nutno poznamenat, že

Tab. č. 1

Fyzická zdatnost u sledovaných

	Průmyslový			Studující			Celkem		
	abs.	%	%	abs.	%	%	abs.	%	%
Výtečný	5	18,5	51,8	17	47,2	69,4	22	34,9	61,8
Nadprůměrný	9	33,3		8	22,2		17	26,9	
Průměrný	10	37,0	/	9	25,0	/	19	30,1	/
Podprůměrný	3	11,2	/	2	5,6	/	5	8,1	/
Celkem	27	100	/	36	100	/	63	100	

Tab. č. 2

Vztah sportování k fyzické zdatnosti u celého souboru

	Sportující			Nesportující			Celkem abs.
	abs.	%	%	abs.	%	%	
Výtečný	19	52,7	77,7	3	11,1	40,7	22
Nadprůměrný	9	25,0		8	29,6		17
Průměrný	7	19,4	/	12	44,4	/	19
Podprůměrný	1	2,9	/	4	14,9	/	5
Celkem	36	100	/	27	100	/	63

Tab. č. 3

Vztah předběžné odvodní klasifikace k fyzické zdatnosti

	A			B			C			D			Celkem /
	abs.	%	%	abs.	%	%	abs.	%	%	abs.	%	%	
Výtečný	14	46,2	57,3	5	27,7	66,5	1	50,0	100	2	20,0	60,0	22
Nadprůměrný	5	15,1		7	38,8		1	50,0		4	40,0		17
Průměrný	10	30,3	/	6	33,5	/	—	—		3	30,0		19
Podprůměrný	4	12,4	/	—	—	/	—	—		1	10,0		5
Celkem	33	100	/	18	100	/	2	100		10	100		63

z učňovského dorostu sportuje 51 % a studujícího dorostu 61 %.

Pokusili jsme se srovnat ergometrické zhodnocení tělesné zdatnosti námi zjištěné s uvažovanou zdravotní klasifikací podle Zdrav-2-1. Zde se ukázalo, že jde o nesrovnatelná kritéria vzhledem k tomu, že některá postižení omezují brance k vojenské službě i v jiných směrech než ve fyzické zdatnosti (smyslové a duševní vady).

Závěr

Po provedeném vyšetření a zhodnocení získaných výsledků dovolili bychom si uzavřít naše sledování takto:

1. Celková fyzická zdatnost náhodně vybraného souboru branců odvodního ročníku 1959 na okrese Pelhřimov je velmi dobrá, protože 61,8 % je výtečných a nadprůměrných. Šetření se týkalo přibližně 10 % všech branců.

2. Zdatnost studujícího dorostu je výrazně lepší než u dorostu učňovského (69,4 % až 51,8 %).

3. Fyzická zdatnost sportujících branců je podstatně lepší než nesportujících (77,7 % až 40,7 %). K tomu je třeba poznamenat, že studující dorost sportuje více než dorost učňovský.

4. Ergometricky zjištěná zdatnost branců se naprosto nekryje se zdravotní klasifikací podle předpisů Zdrav-2-1.

Diskuse

Tento způsob posuzování fyzické zdatnosti branců lze pokládat za doplňkový a nelze ho zatím z časových a personálních důvodů provádět u většiny branců. Do budoucna je však třeba uvažovat o rozšíření této metody aspoň pro posuzování branců pro určité fyzicky náročné

druhy zbraní. K tomu by bylo zapotřebí, aby vojenské předpisy pro tyto zbraně přímo určily míru fyzické náročnosti, případně zatížení. Vzhledem k výrazné fyzické převaze jedinců, kteří sportují, by bylo třeba rozšířit sportovní činnost zvláště u učňovského dorostu, a to pravděpodobně za přímé podpory či iniciativ vojenských orgánů [1, 3].

Souhrn

Autoři sledovali ergometricky fyzickou zdatnost skupiny branců odvodního ročníku 1959. Vycházeli z toho, že tělesná připravenost ani tělesná zdatnost branců nejsou u nás dosud jednotně sledovány a odvodní předpis tato kritéria zatím nebere v úvahu. Výsledky šetření ukazují velmi dobrou fyzickou zdatnost, ergometricky zjišťovanou u dorostu studujícího, poněkud menší u průmyslového. U sportovců byly podstatně lepší výsledky. Je uvažováno o vhodnosti zařadit kritéria fyzické zdatnosti do Zdrav-2-1 alespoň pro některé druhy vojsk.

Literatura

1. Choutková, B. - Kučera, M.: Mládež a sport, Olympia 1970.
2. Israel, S.: Die Nachbelastungs Herzfrequenz, Medizin und Sport, 16, 1976, č. 8.
3. Janko, V.: Diskuse na II. sjezdu ČSTV.
4. Daněk, K.: Historický přehled funkční diagnostiky námahové adaptability, ČLČ, 116, 1977, č. 12.
5. Duszynski, Z.: General krowi.
6. Mohovita, I.: Systém tělesné přípravy v ČSLA, Sborník institutu tělesné výchovy a sportu č. 4, 1963, UK.
7. Seliger, V. - Trefný, Z.: Základy fyziologie tělesných cvičení, SZN 1967.
8. Skalický, J.: Prozatímní normy u vybraných znaků pro motostřelce.
9. Widimský, J.: Kardiovaskulární systém a tělesná námaha, Avicenum 1975.